

LBRIS | We know
MARCOS CHICOT books

ASASINAREA LUI SOCRATE

Bookzone
BUCUREȘTI, 2024

Grecia clasică

„Epoca clasică (499–323 î.H.) este, probabil, cea mai remarcabilă perioadă din istoria omenirii.

În doar câțiva ani, ca și cum ar fi avut parte de o iluminare fulgerătoare, grecii din acele vremuri au creat multe dintre elementele care reprezintă fundamentul civilizației noastre. Datorită lui Hipocrate, medicina a dobândit statutul de știință, s-au ridicat câteva dintre capodoperele arhitecturale universale – precum Partenonul de pe Acropola din Atena –, iar în domeniul sculpturii s-au ivit genii artistice de talia lui Phidias și Miron, ale căror lucrări aveau să devină modelul de urmat pentru artiștii romani și renașcentiști. În literatură, Eschil, Sofocle, Euripide și Aristofan, marii autori care aveau să dobândească faimă eternă, au pus bazele teatrului. Cât despre politică, grecii au surprins lumea, elaborând un sistem de guvernare pe care niciun alt popor nu-l mai cunoscuse până atunci: democrația.

Atena a fost centrul artistic și intelectual al Epocii Clasice. Acolo au trăit cei mai importanți filozofi din toate timpurile, ideile lor influențând istoria gândirii pe parcursul următorilor două mii de ani: Socrate, discipolul său Platon, precum și Aristotel, discipol al lui Platon.

Socrate, primul dintre cei trei mari filozofi, a fost un geniu ciudat și extravagant, care stârnea în rândul contemporanilor deopotrivă neîncredere și admirație. În tinerețe a studiat filozofia epocii, însă a găsit-o nesatisfăcătoare și a pornit pe propriul drum în căutarea cunoașterii. A devenit mentorul câtorva dintre principalii filozofi ai generației

următoare și părintele unora dintre cele mai însemnate curente de gândire care au ajuns până în zilele noastre.

Celebra maximă «Știu că nu știu nimic» se află în spațiile procesului de căutare căruia și-a dedicat viața și care i-a atras adversari nenumărați" (Socram Ofisis, *Enciclopedia universală*, 1931).

Prolog

437 î.H.

Socrate urcă treptele de piatră de pe meterezele Atenei. Când ajunse la pasarela înălțată ce încununa zidurile, se opri să privească interiorul cetății.

Răsăritul preschimbase pătura de nori într-un pârjol roșu ce făcea clădirile vărute și marmura templelor să sclipească. Atena se înfățișa frumoasă și adormită, însă filozoful schiță un surâs, anticipând efervescența ce urma să se răspândească pe parcursul dimineții. În niciun alt oraș din lume plimbările pe străzi nu aduceau atâta desfătare.

Dintr-odată, o senzație de neliniște îl făcu să se încordeze și se întoarse brusc spre nord-vest. „Cherephon trebuie să fi ajuns deja la Delphi.” Strânse din ochi, încruntându-se. „În sanctuar o să se afle în prezența unei puteri enorme, mă rog zeilor să fie prudent.”

Își trecu mâna prin barba neagră și încâlcită și oftă îngândurat, scrutând fără încetare orizontul. Cherephon era de-o vârstă cu el și un bărbat inteligent, dar obișnuia să-i ceară părerea înainte să ia o decizie importantă.

„Însă n-a fost așa de data asta”, își spuse, amintindu-și că descoperise din întâmplare că prietenul lui urma să plece către oracolul din Delphi.

— Cherephon, nu mi-am închipuit niciodată c-o să consulți oracolul, îi spusese după ce aflase. Vrei să te asiguri că-ți vei găsi soție?

Aparenta glumă îl făcu pe prietenul lui să zâmbească, însă sesiză în glasul lui nu doar curiozitate, ci și îngrijorare. Șovăi o clipă și în cele din urmă se mulțumi să ridice din umeri. Mulți oameni ajungeau la Delphi ca să primească sfat în privința unor posibile căsătorii, să afle dacă urmau să aibă copii sau să se intereseze cum le vor merge afacerile; prin tăcerea lui, Cherephon lăsa să se înțeleagă că dorește să-i pună oracolului o întrebare banală și că asta îl rușinează.

„A preferat să nu răspundă decât să mă mintă în față.” Socrate se sprijini de parapetul de piatră, clătinând în tăcere din cap. Să-ți cercetezi viitorul implica pericole, dar prietenul său era prea impulsiv pentru ca lucrul ăsta să-l oprească. „Ce secrete ale destinului ai de gând să scoți la iveală, Cherephon?”

„Iertați-mă, oh, zei!”

Cherephon își ținu respirația în timp ce contempla sanctuarul fortificat al lui Apollo. La cei treizeci și trei de ani ai săi, era prima oară când ajungea la Delphi ca să consulte oracolul, un lucru pe care toți grecii se străduiau să-l facă cel puțin o dată în viață. Deși dintotdeauna crezuse că va fi un moment al speranței, înăuntrul lui clocoteau neliniștea și teama.

„O să-i pun zeului întrebarea ce nu trebuie rostită...” Puse o mână în zona abdomenului acoperit de tunică și răsuci țesătura, în vreme ce o senzație de greutate îi trecu prin stomac.

Muntele Parnas se înălța deasupra sanctuarului ca o santinelă severă și tăcută. Cherephon ridică o privire reverențioasă către picul îndepărtat, ale cărui stânci dezgolite sclipeau în lumina portocalie a răsăritului.

„Puterea muntelui este o oglindire a puterii zeilor.”

Forța spirituală a locului i se părea apăsătoare și se întoarse cu spatele, să se lepede de senzație. Terenul pe care tocmai îl străbătuse cobora abrupt într-o vale frunzoasă, care se transforma spre apus, până la apele golfului Corint, într-o câmpie alungită cu măslini. Mai jos de locul în care se găsea văzu niște vulturi ce survolau valea. Închise ochii și așteptă cu atenție un posibil semn divin, poate un murmur de avertisment, care să-l facă să lase baltă acea nebunie și să se-ntoarcă la Atena.

„Spuneți-mi să plec și mă supun de îndată.”

Așteptă, cu simțurile la pândă, dar zeii îi nesocotiră rugămintea.

Strânse din dinți și începu urcușul către sanctuar prin cetatea Delphi. Orașul era presărat cu temple închinat fiecăruia dintre zei. Când trecu pe lângă un mic templu dedicat lui Asclepios, o voce de la picioarele lui îl făcu să tresară.

— Vrei să-ți dezvălui viitorul?

O bătrână cu părul zbârlit, așezată pe o pânză ponosită, îi arunca un zâmbet știrb, nemaiaivând decât doi dinți. Își dăduse de jur împrejurul ochilor cu cenușă și părea să-l privească prin două orbite goale mari.

— Pentru un singur obol, îți răspund la trei întrebări.

Între picioarele slinoase ale bătrânei se vedeau niște zaruri din os care aveau inscripționate pe fiecare față litere grecești. Mai avea și un urcior plin cu boabe albe și negre de fasole, pe care le folosea ca să dea răspunsuri afirmative sau negative.

Cherephon scutură din cap în tăcere și se îndepărtă de bătrână.

— Zăresc umbre în destinul tău, îi cărâi ea din urmă. Ar trebui să afli cum să scapi de ele.

Cherephon căută să nu acorde atenție cuvintelor, dar încrețiturile de pe frunte i se adânciră. La Delphi existau nenumărate prezicătoare care ofereau răspunsuri despre viitor, fie descifrând combinații ale jocurilor de noroc, fie atribuind un sens revelator oricărui fenomen natural.

„N-am nevoie de un tălmăci al semnelor, îmi trebuie răspunsul direct al zeului.”

În afară de asta, n-avea de gând să-l consulte pe Apollo în privința viitorului său. De fapt, nici măcar nu intenționa să pună întrebări despre el însuși.

Ridică spre sanctuar o privire încărcată de căință.

„O să-l întreb pe zeu despre Socrate.”

Cu o săptămână în urmă, când era pe cale să părăsească Atena, îi ascunsese lui Socrate ce avea de gând. Era prima dată când nu fusese sincer cu amicul său de când, la vârsta de șapte ani, începuseră să învețe cu același pedagog.

„Fie ca zeii să-mi îngăduie să mă întorc la Atena și să-ți dezvălui răspunsurile lor.”

Chiar dacă nesăbuința lui n-ar fi pricinuit consecințe negative, Socrate s-ar fi supărat și i-ar fi spus iar că este din cale-afară de încăpățânat.

„Poate c-o avea dreptate”, își spusese resemnat. Dacă-i intra o idee în cap, îi era foarte greu să nu încerce s-o pună în aplicare. Atât în jocurile lor din copilărie, cât și în perioada în care făcuseră împreună serviciul militar, Socrate fusese nevoit să-l ajute în diverse situații delicate în care ajunsese din cauza firii sale îndărătnice.

Amintirile acestea îi îndepărtară încordarea de pe chip. Tatăl îi murise când el nu avea decât opt ani, lăsându-l cu o senzație năucitoare de singurătate și neputință, care-l ținea cu ochii larg deschiși noapte de noapte. Mama sa era o femeie retrasă, care devenise și mai taciturnă după ce rămăsese văduvă, iar el avu luni întregi sentimentul că orice posibilitate de a fi fericit sau de a trăi o clipă de bucurie rămăsese îngropată în trecut. Socrate era de-o seamă cu el, dar se pricepea să intre în sufletul lui și să-l scoată din starea de rătăcire, uneori prin iscusința vorbelor, alteori prin prezența silențioasă și constantă. Ca urmare a acelei perioade, Cherephon simți că Socrate e reazemul care oferea siguranță vieții lui de orfan, un soi de frate înțelept și ocrotitor, ale cărui sfaturi se dovedeau mereu prețioase. La acea afecțiune specială se adăugă, chiar înainte să devină adolescenți, un respect enorm pentru intelectul amicului său; când îl asculta pe Socrate, era ca și

IBDIS | We know books
cum în mintea lui s-ar fi aprins o lumină, dezvăluindu-i toate nuanțele și implicațiile unor idei ce, atunci când reflecta asupra lor de unul singur, se vedeau ambigue sau confuze.

„Chiar și pedagogii îl ascultau cu gura căscată sau îl făceau să tacă pentru că nu știau să-i răspundă la întrebări.”

Admirația lui Cherephon pentru Socrate sporise și mai tare în armată, când prietenul său se dovedi atât de dârz și auster, încât, în toiul iernii, fu în stare să ducă la bun sfârșit manevre militare descult. În orice caz, intelectul superior al prietenului era cel care de ani buni îl făcea să se gândească la el ca la un zeu printre muritori și nu avea nicio îndoială că, deși de-abia trecuse de treizeci de ani, Socrate era deja cel mai mare filozof din Atena.

O pală de vânt suflă o trombă de praf către el și îl făcu să strângă din ochi, încrețindu-și nasul de pugilist. Trecu prin poarta deschisă din zidul sanctuarului și se opri la capătul aglomeratei căi sacre care urca în zigzag spre templul lui Apollo.

„Sunt deja înăuntrul incintei sacre.” Dintr-odată avu o premoniție neclară și obscură, întrezărirea unei catastrofe care-l făcu să vrea să o zbughească afară. Se întoarse, simțind că e ultima șansă pentru a evita dezastrul, însă se gândi la întrebarea pe care dorea s-o adreseze, înghiți în sec și merse mai departe.

Pe ambele părți ale drumului se ridicau statui dăruite sanctuarului, majoritatea din marmură sau bronz. Existau, de asemenea, numeroase „tezaure”, clădiri construite pentru a adăposti splendidele donații ale unor cetăți. Cherephon încetini pasul când trecu pe lângă tezaurul celor din Sifnos, un soi de templu micuț realizat în întregime din marmură de Paros, de o albeață fără pereche. Ajungând la capătul dinspre apus, descoperi că singurele coloane de la intrare reprezentau două femei din marmură care susțineau clădirea, fără niciun efort aparent. Se îndepărtă privind înapoi, urmând cotitura pe care o făcea în acel punct calea sacră, clipă în care îl depășiră doi bărbați.

Unul dintre ei îl lovi cu umărul, făcându-l să cadă la pământ.

Nici măcar nu se deranjară să-i arunce o privire, trecând pur și simplu mai departe.

Cherephon simți imboldul de a se năpusti asupra celui care-l împinsese, dar lucrul ăsta i-ar fi primejduit misiunea care-l purtase la Delphi, așa că se mulțumi să-i privească cu ură.

„Spartani”, își spuse, sculându-se în picioare. Tunica aspră pe care o purtau drept unic veșmânt dădea în vileag locul de unde proveneau. Habar n-avea dacă-l împinseseră pentru că-și dăduseră seama că e atenian, dar n-ar fi fost de mirare. Sporirea puterii Atenei pusese sub semnul întrebării hegemonia Spartei. Neîncrederea dintre cele

LIBRIS | We know BOOKS

două cetăți continua să crească, în pofida faptului că semnaseră cu mai puțin de un deceniu în urmă așa-numita „pace de treizeci de ani”.

„E doar o chestiune de timp până când va izbucni un mare război între noi.”

Așteptă până când spartanii se îndepărtară suficient și porni iarăși pe calea sacră.

„Mai am puțin”, își spuse, băgând de seamă că devine din ce în ce mai indispus. Templul lui Apolo apăru în stânga lui și, văzându-l, își aminti răspunsul pe care-l primise regele Cresus când consultase oracolul. Regele dorea să afle dacă sosise clipa să traverseze râul Halys, granița naturală dintre Persia și Lidia, și să pornească cucerirea Imperiului Persan.

„Cresus, dacă treci râul Halys, o să distrugi un imperiu măreț.”

Regele Cresus socotise de la sine înțeles că oracolul îi binecuvântase prin aceste cuvinte planurile de cucerire, însă evenimentele au demonstrat că acel mare imperiu la care se referea era chiar al său. Lidia căzuse în mâinile persanilor, iar predicția cu pricina rămăsese un exemplu emblematic al ambiguității multor răspunsuri ale oracolului.

„Oare ce-o să-mi spună mie?”, se întrebă Cherephon, din ce în ce mai îngrijorat.

Se alătură mulțimii adunate în jurul marelui altar exterior din piatră. Era jertfită o oaie adusă de o solie din Corint formată din trei bărbați, care, după ce isprăviră, pătrunseră în templu. Se apropie de un preot, iar acesta îi spuse că mai e ceva timp până să înceapă stabilirea rândului prin tragere la sorți a celor care veniseră să consulte oracolul pe cont propriu; îi ceru totuși numele și îi spuse să nu plece prea departe.

Cherephon se învârti prin preajmă și se apropie de o statuie să o cerceteze îndeaproape. Încerca să nu se gândească la imprudența pe care era pe cale să o comită în fața oracolului, dar acea figură îl reprezenta pe Apolo și i se păru că zeul îi aruncă o uitătură severă. Se întoarse și întâlni privirea spartanilor care-l împinseseră. Ca aproape toți războinicii din Sparta, cei doi erau foarte vânjoși, își purtau părul și barba lungi și n-aveau mustați. Cherephon se prefăcu nepăsător în fața prezenței lor amenințătoare, se depărtă de ei și trecu pe lângă templul lui Apolo.

„Ce-or fi venit să-l întrebe pe zeu spartanii ăștia?”, își spuse, încruntându-se. Orașele obișnuiau să ceară părerea zeului – și, dacă era cu putință, să-i primească binecuvântarea – în privința acțiunilor militare pe care doreau să le ducă la îndeplinire. Pe deasupra, Sparta era una dintre cetățile care-l venerau cel mai mult pe Apolo.

Pe alea ce înconjură templul se găseau mai multe persoane. Încordarea era limpede pe chipurile lor și în conversațiile laconice. Toți urmau să consulte oracolul cu privire la cine știe ce chestiune de mare însemnătate pentru ei, iar în fața zeilor n-avea importanță dacă erau oameni bogați, cu tunici plisate de culoare purpurie și inele de aur, ca unii care tocmai îi ieșeau în cale lui Cherephon, sau indivizi modești, cu tunici simple, de lână, ca a lui.

Își încrucișă brațele în jurul trupului slăbănog și uscățiv și constată cu neplăcere că tremură. Se uită spre peretele templului, printre două dintre coloanele cu caneluri, și se gândi că în cealaltă parte prezicătoarea le transmite mesajele zeilor solilor din Corint, care intrașeră în urmă cu puțină vreme. Trecu printre coloane, ridică o mână și își sprijini palma pe peretele din blocuri de marmură. Îi remarcă ușoara asperitate și simți un curent cald strecurându-i-se printre degete. Își apropie fața de perete și închise ochii, să se concentreze asupra celorlalte simțuri. Oracolele le îngăduiau oamenilor să afle ceea ce doar zeii cunoșteau.

„Ceea ce poate că noi, oamenii, n-ar trebui să știm.”

Deschise ochii tresărind și se depărtă de peretele templului. Unii oameni îl priveau și se temu că o să lase impresia că încearcă să iscodească ce le dezvăluia oracolul solilor. Coborî ochii și purcese pe alee.

— Locuitori din Delphi, spartani și atenieni!

Cherephon se grăbi să răspundă chemării. În total, își făcură apariția paisprezece oameni, care se strânseseră în jurul unui preot, în vreme ce restul rămaseră la distanță. Nu era nicio femeie, lor nu li se permitea să consulte oracolul.

Preotul era însoțit de un slujitor tânăr, care ținea în mâini un vas mic pictat în roșu.

— În vreme ce vă citește numele, o să scoată pe rând fise, care arată ordinea în care veți intra.

Preotul începu să-i strige pe nume, iar slujitorul extrase cioburi de ceramică, pe care era scrijelit câte un număr, înmânându-le oamenilor. Cherephon inspiră profund și ridică privirea. Frontonul templului lui Apollo era împodobit cu sculpturi care înfățișau sosirea zeului la sanctuar. Înainte de venirea acestuia, marea șerpoaică Python, fiică a zeiței Gaia, făcea profeții în acel loc. Apollo o ucisese pe Python și ocupase oracolul, dar, în onoarea sa, preoteasa lui s-a numit Pythia sau pitonisă.

— Cherephon din Atena!

Slujitorul răsturnă vasul într-o mână. Pe ultima fisă era scrijelit numărul unu.

Cherephon îl urmă pe preot, în vreme ce, cu o mână care-i trăda agitația, scoase un săculeț cu monede. Plăti o drahmă pentru turta sfințită care folosea uneori drept taxă pentru consultarea oracolului și trei oboli – jumătate de drahmă – pentru un porumbel pe care preotul îl sacrifică de îndată pe altarul de afară. Apoi îi întinse preotului, ca donație suplimentară, restul pungii. Conținea în jur de patruzeci de drahme de argint, o nimica toată față de leul de aur pe care-l dăruise regele Cresus, dar presupunea că zeii aveau în vedere strădaniile fiecăruia în parte – așa îi spusese Socrate în mai multe rânduri –, iar patruzeci de drahme însemnau pentru el o grămadă de bani.

Trecură printre coloane și ajunseră în *pronaos* sau în vestibulul templului. Preotul îl pofti să aștepte și dispăru înăuntru. În singurătatea vestibulului, Cherephon se simți brusc neliniștit. Se afla în templul lui Apollo, în locul pe care Zeus, regele zeilor, îl declarase centrul lumii. Observă o prezență lângă el și, întorcându-se, descoperi o statuie a lui Homer. I se povestise despre această statuie, însă uitase. Homer era – alături de Hesiod – poetul pe care toți grecii îl studiau, omul care le transmisese cea mai mare parte din ceea ce știau despre zei și eroi.

Pe pedestalul statuii, o inscripție înfățișa faimoasa profecie pe care o primise Homer.

— ...patrie nu ai, ci pământ natal..., citi Cherephon cu voce joasă.

Acea predicție se dovedea foarte nimerită, căci multe cetăți grecești luptau să fie recunoscute ca patria lui Homer. Precizând că nu avea patrie, oracolul se asigurase că toți grecii îl venerau în egală măsură.

Preotul se iți în poarta templului.

— Urmează-mă.

Cherephon o luă din loc și, când pătrunse înăuntru, desluși o inscripție deasupra capului.

„Cunoaște-te pe tine însuți.”

Tresări, continuând să se țină după preot. Cei șapte înțelepți ai Greciei veniseră la sanctuar pentru a lăsa acolo, în dar, cea maximă. Printre alte lucruri, cuvintele cu pricina povățuiau o persoană să-și facă un examen de conștiință, pentru a se asigura că acționează potrivit preceptelor zeilor. Cherephon privi în adâncul său și strânse din dinți.

„Oh, zei, dacă ceea ce am de gând să fac vă revoltă, îndreptați-vă mânia asupra mea, și nu asupra lui Socrate, omul cel mai drept dintre toți.”

Ajunseră la un perete cu o ușă mică, acoperită cu o perdea, prin care se intra în *adyton*, incinta sacră în care pitonisa comunica cu zeul. Preotul trase iute perdeaua și dispăru după ea. Cherephon rămase afară, cu ceilalți doi preoți care stăteau de pază la poartă. Nu îi spuseră nimic, însă era limpede că l-ar fi împiedicat să privească în încăperea preotesei dacă ar fi încercat un asemenea sacrilegiu.

Dinăuntru se auzi glasul obosit al unei femei în vârstă.

— Pune întrebarea.

Cherephon se uită cu coada ochiului la preoți și apoi își îndreptă privirea către perdea.

— Există oare vreun om mai înțelept ca atenianul Socrate, fiul lui Sophroniscos?

Se făcu liniște.

Cherephon percepu o umbră vagă pe perdea, poate chiar a preotesei care se mișca în scaunul ei. Auzi o respirație ce devenea greoaie și anevoioasă. Urmări reacția preoților, dar aceștia rămaseră cu privirea în față, ca și cum n-ar fi fost atenți.

Răspunsul pitonisei sosi cu o energie care-l surprinse:

— Nu.

Un val de intensă satisfacție îi străbătu trupul lui Cherephon.

„Zeul însuși l-a proclamat pe Socrate cel mai înțelept om!”

Privi fix perdeaua, cu respirația întretăiată, neștiind dacă să plece sau nu.

Deodată, preoteasa vorbi iar:

— Pune a doua întrebare.

În timp ce ecoul cuvintelor se stingea, Cherephon băgă de seamă că răcoarea din templu devenea frig de-a binelea.

„Întrebarea ce nu trebuie rostită.”

Se gândi să plece, să o ia la fugă, dar zeul știa de ce venise. Trebuie să-i fi citit gândurile, știa ce dorea să-l întrebe și poate că avea deja răspunsul.

Era prea aproape, nu putea să nu afle.

— Ce..., dădu să spună, dar gâtulejul i se uscă și nu se auzi decât un geamăt aspru, apoi înghiți în sec și vorbi iarăși: ce moarte îl așteaptă pe Socrate?

Cei doi preoți se întoarseră repede spre el. Glasul răgușit al pitonisei murmură ceva de neînțeles. Umbra se mișcă pe perdea, odată cu murmurul care se repeta cu mai multă putere. Brusc, se auzi un sfârâit prelung. Pe lângă perdea ieșiră firișoare de fum și se răsândi o mireasmă intensă de laur.

Lui Cherephon i se făcu pielea de găină când preoteasa lui Apolo scoase un geamăt prelung care se sfârși brusc. Pythia găfâi ca și cum s-ar fi sufocat și începu să rostească ceva din adâncul gâtlejului. Exclamă mai multe cuvinte, aproape zbierând, după care începu o șușoteală grăbită.

Cherephon nu era în stare să priceapă ce spunea. Se apropie de perdea, iar preoții îl apucară de umeri. Vocea preotesei se stinse. Cei doi bărbați îl făcură să dea înapoi, în timp ce perdeaua se depărtă doar cât să îl lase să iasă pe preotul care o însoțea pe pitonisă. Îl privi în tăcere o clipă, iar el simți că îi reproșează nerozia făcută.

— Vino.

Preotul se îndepărtă de *adyton* și Cherephon îl urmă, până când ajunseră într-o încăpere lipită de zidul interior al templului. Acolo se găsea alt preot, care rânduia suluri de papyrus și coli de pergament. Bănuî că e vorba despre arhiva templului.

— Așteaptă aici.

Preoții discutară între ei, privindu-l din când în când. Cel care-l însoțise de la-nceput scrise ceva pe două pergamente mici. Îl puse pe unul deoparte și se ridică în picioare în timp ce-l citi pe celălalt, ca și cum ar fi șovăit dacă să i-l dea sau nu.

Cherephon plecă capul și închise ochii, aproape dorindu-și să nu afle răspunsul lui Apolo. Dorința de a cunoaște secretul morții pricinuia adesea consecințe funeste.

„Ba-i chiar și mai primejdios să vrei să-i modifici cursul.”

Glasul preotului îl făcu să tresară.

— Iată-ți răspunsul, îi zise întinzându-i pergamentul. Fie ca zeii să te-nsoțească pe drumul de întoarcere.

Cherephon murmură un cuvânt de mulțumire și se îndreptă către ieșirea din templu, citind cu nesaț pergamentul.

Prevestirea îl lăsă fără suflare.

Continuă să meargă și se izbi de un bărbat. Privi în jur, dezorientat. Era lângă altarul exterior. Se depărtă de templul lui Apolo și coborî poticnindu-se pe calea sacră. Câteva lacrimi îi încețoșară privirea și se opri în dreptul tezaurului celor din Sifnos. Se sprijini de peretele de marmură și deschise pumnul în care mototolise pergamentul cu prorocirea.

Cuvintele zeului Apolo despre prietenul lui, Socrate, cel mai înțelept dintre toți oamenii, se aflau încă acolo.

Moartea lui va fi violentă...

Strânse din pleoape ca să-și limpezească ochii de lacrimi.